

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY FOR DEFENCE

กรอบความเห็นร่วม

ปณิธาน **ประเทศไทย**

ด้านการเมือง

คำนำ

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติดำเนินการจัดทำเอกสาร “การปฏิรูป : ด้านการเมือง” มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหา และกรอบความเห็นร่วมของประชาชนนำเสนอเป็นทางเลือกให้สภาปฏิรูปแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปด้านการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต

การดำเนินงานประกอบด้วยการทบทวนข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องกับการเมือง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย การเสวนา และรับข้อมูลเสนอผ่านทางโทรศัพท์มือถืออิเล็กทรอนิกส์ จดหมาย ไปรษณียบัตร และข้อคิดเห็นจากองค์กร หรือหน่วยงานที่สนใจการปฏิรูปด้านการเมือง จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบความเห็นร่วม

สาระสำคัญของเอกสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทนำ และ เนื้อหาหลักครอบคลุมใน 10 ประเด็นของการปฏิรูปด้านการเมือง และในแต่ละประเด็นกล่าวถึงสภาพปัญหาและกรอบความเห็นร่วมของประชาชนซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับการปฏิรูปด้านการเมืองต่อไป

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
□ บทนำ	1
□ รูปแบบรัฐสภา	6
❖ สภาพปัญหา	6
❖ กรอบความเห็นร่วม	6
➤ รัฐสภาแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง	6
➤ รัฐสภาแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยอ้อม	7
□ พรรคการเมือง	11
❖ สภาพปัญหา	11
❖ กรอบความเห็นร่วม	11
➤ การจัดตั้งพรรคการเมือง	11
➤ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง	13
➤ การสนับสนุนเงินทุนพรรคการเมือง	14
➤ การเสนอนโยบายพรรคการเมือง	14
□ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	16
❖ สภาพปัญหา	16
❖ กรอบความเห็นร่วม	16
➤ ระบบการเลือกตั้ง	16
➤ รูปแบบการเลือกตั้ง	17
➤ จำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร	19
➤ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง	20
➤ ข้อห้ามสำหรับการสมัครรับเลือกตั้ง	21

หน้า

➤	วิธีการออกเสียงลงคะแนน	21
➤	การถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ส.	22
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ส. โดยศาล	23
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ส. โดยองค์กรอิสระ	23
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ส. โดยประชาชน	24
□	สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)	26
❖	สภาพปัญหา	26
❖	กรอบความเห็นร่วม	26
➤	รูปแบบการเลือกตั้งและสรรหา	26
➤	จำนวนที่เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่	28
➤	หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง	28
➤	ข้อห้ามสำหรับการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.	29
➤	การถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ส. โดย ส.ว.	29
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยศาล	30
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยองค์กรอิสระ	30
➤	การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยประชาชน	31
□	คณะรัฐมนตรี (นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี)	33
❖	สภาพปัญหา	33
❖	กรอบความเห็นร่วม	33
➤	รูปแบบการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี	34
➤	รูปแบบการคัดเลือกรัฐมนตรี	35
➤	หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี	36
➤	หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกรัฐมนตรี	37
➤	การถ่วงดุลการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรี โดย ส.ส. และ ส.ว	38
➤	การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยศาล	39
➤	การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยองค์กรอิสระ	39
➤	การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยประชาชน	40

	หน้า
☐ ศาลฎีกา แผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	41
❖ สภาพปัญหา	41
❖ กรอบความเห็นร่วม	41
➤ โครงสร้างองค์การตุลาการทางการเมือง	41
➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ศาลฎีกา	42
☐ ศาลรัฐธรรมนูญ	44
❖ สภาพปัญหา	44
❖ กรอบความเห็นร่วม	44
➤ โครงสร้างศาลรัฐธรรมนูญ	44
➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ	45
☐ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	46
❖ สภาพปัญหา	46
❖ กรอบความเห็นร่วม	46
➤ โครงสร้าง กกต.	46
➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ของ กกต.	48
☐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)	51
❖ สภาพปัญหา	51
❖ กรอบความเห็นร่วม	51
➤ โครงสร้าง ปปช.	52
➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ของ ปปช.	52

	หน้า
□ การเมืองภาคพลเมือง	53
❖ สภาพปัญหา	53
❖ กรอบความเห็นร่วม	53
➤ การเปิดกลไกภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	54
➤ เสริมสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มภาคประชาชน	55

□ บทนำ

วิวัฒนาการระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 อันเป็นช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ทั้งนี้เริ่มจากการปฏิวัติโดยคณะราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่คือกลุ่มที่ไปศึกษาต่างประเทศร่วมกับกลุ่มผู้มีอำนาจขณะนั้นที่เห็นว่าประเทศต้องมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย แต่ก็ถือได้ว่าประชาธิปไตยของไทยได้เริ่มต้นแล้ว อย่างไรก็ตามความขัดแย้งทางการเมือง และการทุจริตในการปกครองได้ทำให้ประชาธิปไตยถูกเบียดแทรกด้วยการปฏิวัติ รัฐประหารหลายครั้งจึงถือได้ว่าเป็นยุคเผด็จการอำนาจนิยม ต่อมาในห้วงเวลาระหว่าง พ.ศ.2516 – พ.ศ.2519 กลุ่มนักวิชาการ นักศึกษาเข้ามามีบทบาททางการเมืองทำให้ประชาธิปไตยแบ่งบานเป็นอย่างมาก แต่จากการแสดงออกทางการเมืองจนเกินความพอดีของพวกเสรีนิยมสุดขั้วได้ทำให้กลุ่มข้าราชการกลับมามีบทบาทอีกครั้งในระหว่าง พ.ศ.2520 – พ.ศ.2535

การตื่นตัวทางการเมืองและความพยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้เกิดขึ้นอย่างมากหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ หรือ พฤษภาคม พ.ศ.2535 และนำมาซึ่งการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างมากที่สุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเมืองและระบบราชการ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคพลเมือง ทั้งนี้มีความพยายามให้การเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น ลดข้อบกพร่องของ “องค์กรการเมือง” พยายามทำให้ระบบพรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง แต่สิ่งที่ตามมาคือ การเกิดความยากลำบากในการตรวจสอบถ่วงดุล การใช้อำนาจมิชอบ และเกิด “นักธุรกิจการเมือง” คือกลุ่มนักธุรกิจ

นายทุนเข้ามามีบทบาทในพรรคการเมือง มีอำนาจเหนือข้าราชการประจำ มีการสืบทอดต่อระบบทุนและระบบอุปถัมภ์ ตลอดจนพยายามขยายฐานระบบทุนสู่ประชาชนระดับรากหญ้า แต่การตรวจสอบกลับทำได้ยากแม้จะมีองค์กรอิสระเกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่ด้านนี้ก็ตาม ทั้งนี้เพราะกระบวนการได้มา และใช้อำนาจขององค์กรเหล่านี้ก็มีปัญหาในเรื่องความโปร่งใส และสุจริตในการทำหน้าที่จนทำให้เกิดเหตุการณ์รัฐประหาร ปี พ.ศ.2549

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปฏิวัติ รัฐประหารทั้งหมด 13 ครั้ง เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ 18 ฉบับ และฉบับที่ใช้อยู่คือฉบับที่ 19 เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งการร่างรัฐธรรมนูญ มักจะบัญญัติถึงการได้มาซึ่งอำนาจการปกครองของผู้ปกครองเพื่อการแย่งชิงความได้เปรียบ ให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง จนกระทั่งรัฐธรรมนูญปี 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม ค้ำครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ยังขาดกลไกในการเตรียมความพร้อมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามวิถีประชาธิปไตย โดยเฉพาะกลไกการตรวจสอบนักการเมือง จึงเป็นช่องทางให้นักการเมืองบางคนใช้ประโยชน์โดยการสร้างฐานอำนาจอย่างเข้มแข็งขึ้น

ในส่วนโครงสร้างอำนาจอธิปไตย ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขตามหลักกฎหมายมหาชนในการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย โครงสร้างอำนาจประกอบด้วย อำนาจนิตินบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยอำนาจทั้ง 3 ฝ่ายจะถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน การใช้อำนาจนิตินบัญญัติโดยรัฐสภาผ่านทางระบบ “ผู้แทน” ของประชาชนซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) การใช้อำนาจบริหารโดยคณะรัฐมนตรีที่ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี การใช้อำนาจตุลาการโดยศาล ซึ่งปัจจุบันประกอบด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร รวมทั้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

สภาพปัญหาด้านการเมือง ในปัจจุบันเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของฝ่ายต่างๆ ที่มีการตรวจสอบได้ยาก และทำหน้าที่ที่อาจเอื้อต่อประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากกว่าเพื่อประชาชน รัฐสภาใช้อำนาจในการออกกฎหมายต่างๆ ที่อาจไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หรือชะลอการออกกฎหมายที่จะเป็นประโยชน์ต่อปวงชน ส่วนการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารและข้าราชการนั้นไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจจนทำให้เกิดการกระจุกตัวของอำนาจและความเจริญ เช่น อำนาจบริหาร อำนาจการแต่งตั้ง อำนาจการจัดสรรและอนุมัติงบประมาณ การกำหนดนโยบาย การขอใบอนุญาตต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้การได้รับการจัดสรรทรัพยากรยังไม่เกิดความเป็นธรรมกับประชาชนส่วนใหญ่ แต่เป็นไปเพื่อเอื้อกลุ่มทุน อีกทั้งมีการพัฒนาตามนโยบายเศรษฐกิจกระแสหลัก ที่เน้นทุนนิยมเสรีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เกิดความขัดแย้งที่ยังรากลึกถึงในระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชนชั้น และการเมืองของประเทศ ตลอดจนมีปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาอีกมากมาย มีการทุจริตประทุพทุฏมิชอบเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมืองขาดธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เกิดการทับซ้อนผลประโยชน์ มีการกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์พวกตน เกิดความเสียหายต่อระบบการเงินการคลังของประเทศ สื่อถูกใช้เพื่อปลุกระดมมวลชน และให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน เกิดความเกลียดชังกัน นำไปสู่การแบ่งแยกความคิดที่แตกต่างอย่างชัดเจน และยอมรับกันไม่ได้ เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นความแตกแยกจนถึงขั้นแตกหัก เป็นความรุนแรงซึ่งมีทิศทางที่จะเกิดการขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับมีผู้คนบาดเจ็บล้มตาย แต่หาผู้กระทำผิดแทบไม่ได้

ประชาชนเกิดความหวาดกลัวเป็นปัญหาต่อเนื่องถึงสังคมที่ขาดคุณภาพเพราะการเกิดความไม่ไว้วางใจกัน ขาดความสามัคคี มองว่าอีกฝ่ายคือศัตรู และพร้อมที่จะเกิดการทำลายชีวิตของประชาชนที่บริสุทธิ์มากขึ้นทุกวัน ผู้มีอำนาจในการปกครองไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ สังคมระส่ำระสาย บ้านเมืองเดินทางมาถึงทางตันจนหาทางออกสู่สันติสุขไม่ได้ด้วยกระบวนการปกติ ทำให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ประกาศกฎอัยการศึก และการยึดอำนาจในที่สุดเพื่อรักษาสถานการณ์และนำสันติสุขกลับคืนสู่สังคมไทย และพร้อมที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาของทุกภาคส่วนโดยเร็ววัน ด้วยการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนทุกคน บนหลักการเสริมสร้างความปรองดองอย่างแท้จริง

จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนถึงความคาดหวังต่อการปฏิรูป

ด้านการเมือง พบว่า ประชาชนคาดหวังให้การเมืองไทยมีรัฐสภาที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยได้อย่างเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาลโดยเฉพาะมีความโปร่งใสในการทำหน้าที่ การเลือกตั้งบุคคลเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง และสามารถลงโทษถอดถอนนักการเมืองที่กระทำผิดได้อย่างเป็นธรรม ตลอดจนมีการพัฒนานักการเมือง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีเกียรติ ศักดิ์ศรี มีจริยธรรม คุณธรรม ซื่อตรง (Integrity) และจิตสาธารณะ พร้อมๆ กับการยกระดับประชาชนให้เป็น “พลเมือง” (Citizenship) ที่มีสิทธิเสรีภาพ ทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดี มีความรอบรู้ มีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ได้ และมีจิตสาธารณะเช่นเดียวกัน เกิดการเมืองของพลเมืองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองได้

ทั้งนี้กรอบความเห็นร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิรูปด้านการเมือง พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเมืองไทยอยู่ภายใต้ 5 เรื่องหลัก คือ โครงสร้างทางการเมือง การคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหลักทางการเมือง การถ่วงดุลอำนาจ การตรวจสอบ ถอดถอนนักการเมือง และการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนด้วยการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมือง ทั้งนี้แนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมแบ่งออกเป็น 10 ประเด็นหลัก ได้แก่ รูปแบบรัฐสภา พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และ การเมืองภาคพลเมือง

❏ รูปแบบรัฐสภา

❖ สภาพปัญหา

การเมืองไทยระบบรัฐสภามีรูปแบบเป็น สภาคู่ ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่หลักในด้านนิติบัญญัติตรากฎหมาย แก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมาย ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยและเป็นตัวแทนของประชาชน ส่วนวุฒิสภามีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายให้เกิดความรอบคอบรัดกุม มีผลบังคับใช้เพื่อความผาสุกของประชาชน รวมทั้งแต่งตั้ง ตรวจสอบ และถอดถอนบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จากข้อมูลพบว่า วุฒิสภาไม่สามารถถ่วงดุลการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นฝ่ายนิติบัญญัติสมยอมกับฝ่ายบริหารใช้เสียงข้างมากในการลงประชามติโดยไม่คำนึงถึงเสียงส่วนน้อย นำไปสู่เผด็จการรัฐสภาทำให้การเมืองไปสู่ทางตัน

❖ กรอบความเห็นร่วม

การปฏิรูปมีข้อเสนอให้รูปแบบรัฐสภามี 2 รูปแบบ ได้แก่ รัฐสภาแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง และรัฐสภาแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยอ้อม

➤ รัฐสภา แบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

เป็นรูปแบบหนึ่งซึ่งใช้ในประเทศอิสราเอล คือ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรียังคงต้องเป็นสมาชิกรัฐสภา ไม่มีการแยกการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภาออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่ให้ประชาชนมีสิทธิเลือกบุคคลที่จะเป็น

นายกรัฐมนตรีจากรายชื่อของบรรดาผู้สมัครสมาชิกรัฐสภาในการเลือกตั้งคราวเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

ข้อดี คือ ทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกหัวหน้าฝ่ายบริหารได้ด้วยตนเอง โดยมีความชอบธรรมทางประชาธิปไตยที่ยึดโยงโดยตรงกับประชาชน นอกจากนี้เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองให้กับนายกรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระจากรัฐสภา ทำให้การดำเนินตามนโยบายต่างๆ สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัด คือ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาส่วนใหญ่เป็นพรรคฝ่ายค้านการประสานงานระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐสภาจะยากขึ้น และองค์กรอิสระที่จะถ่วงดุลนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

➤ รัฐสภา แบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยอ้อม

รัฐสภาแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยอ้อม ประกอบด้วย 3 แบบ ได้แก่ สภาเดียว สภาคู่ และสามสภา

 สภาเดียว มีเฉพาะสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่หลักในด้านนิติบัญญัติตรากฎหมาย แก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมาย โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทำหน้าที่ในรัฐสภา

ข้อดี คือ ระบบสภาเดียวก่อเกิดการตรากฎหมาย และการดำเนินนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับระบบเสียงข้างมากในรัฐสภา

ข้อจำกัด คือ อาจทำให้การผ่านร่างกฎหมายมีข้อบกพร่องและอาจมีการเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากเกินไป

รูปแบบสภาเดียวที่มีเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกเสนอ มี 6 แบบ

- ส.ส. จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตทั้งหมด ข้อดี คือ ส.ส.เป็น ตัวแทนที่ยึดโยงกับปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ข้อจำกัด คือ ไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเข้าสู่สภาได้ทั้งหมด และ การออกกฎหมายหรือการบริหารประเทศจะคำนึงถึงระดับพื้นที่เฉพาะ มากกว่าภาพรวมของประเทศ

- ส.ส. จากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (บัญชีรายชื่อทั้งหมด) ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่มีความหลากหลาย มีความสามารถ รวมทั้ง ส.ส. ที่สังกัดพรรคการเมืองขนาดเล็ก มีโอกาสได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สภา ข้อจำกัด คือ ส.ส. ไม่มีความใกล้ชิดกับประชาชนทำให้ขาดการรับรู้ปัญหาที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละพื้นที่

- ส.ส. จากการสรรหาทั้งหมด ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่มีความสามารถเฉพาะจากทุกกลุ่มอาชีพ สามารถนำวิธีการนี้มาใช้แก้ปัญหาในกรณีที่ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ และการออกกฎหมายเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทำได้รวดเร็ว ข้อจำกัด คือ ส.ส. มีความเป็นตัวแทนเชิงพื้นที่น้อยทำให้ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ การออกกฎหมายบางเรื่องอาจไม่ครอบคลุมประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่

- ส.ส. จากแบบผสม จากเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และ แบบสัดส่วน ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่มีความหลากหลาย รวมทั้งมีการยึดโยงกับประชาชน และส่วนที่มีความรู้ความสามารถตามที่พรรคการเมืองเลือกเข้ามาทำหน้าที่ในสภา ข้อจำกัด คือ อาจจะได้บุคคลมาทำหน้าที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ

- ส.ส. จากแบบผสม จากเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และแบบสรรหาในจำนวนที่เท่ากัน ซึ่ง ส.ส. โดยการสรรหาจะต้องมีผู้แทนจากทุกกลุ่มอาชีพ เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ เป็นต้น ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่มีความหลากหลาย ทั้งส่วนที่มีการยึดโยงกับประชาชน และ ส่วนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะกลุ่มอาชีพ

เข้ามาทำหน้าที่ในสภา ข้อจำกัด คือ สมาชิกที่ถูกแต่งตั้งมาจะไม่ยึดโยงกับประชาชน อาจมีการตั้งกลุ่มเทียมเพื่อผลักดันคนเข้าสู่กระบวนการแต่งตั้ง/สรรหา ซึ่งประเทศไทยไม่เคยนำระบบนี้มาใช้

- ส.ส. แบบผสม จากทั้งเลือกตั้งจังหวัดละคน เลือกตั้งกันเองในแต่ละอาชีพ และสรรหาจากกลุ่มองค์กรอาสาสมัคร (NGO) ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ข้อดี คือ เพื่อต้องการให้ทุกกลุ่มผลประโยชน์มีตัวแทนในรัฐสภา คอยพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน และ ลดนโยบายประชานิยมของพรรคการเมือง ข้อจำกัด คือ การจัดตั้งรัฐบาลเป็นแบบรัฐบาลผสม จะไม่มีเสถียรภาพในการบริหารประเทศ เพราะจะมีการต่อรองจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ซึ่งประเทศไทยไม่เคยนำระบบนี้มาใช้เช่นกัน

 สภาคู่ ประกอบด้วย 2 สภา มีหน้าที่หลักต่างกัน สภาแรกทำหน้าที่หลักในด้านนิติบัญญัติ ตรากฎหมาย แก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมาย และ สภาที่ 2 ทำหน้าที่เป็น “สภาตรวจสอบ” กลั่นกรองกฎหมาย และถ่วงดุล

ข้อดี คือ การทำหน้าที่นิติบัญญัติของรัฐสภา มีการถ่วงดุลซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน

ข้อจำกัด คือ การถ่วงดุลจะเกิดผลจริงในทางปฏิบัติสมาชิกทั้ง 2 สภาต้องมีความแตกต่างกันเพื่อให้สามารถเป็น “สภาตรวจสอบ” ตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง

รูปแบบสภาคู่ที่ถูกเสนอ มี 2 แบบ

- แบบสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา ข้อดี คือ โครงสร้างรัฐสภา มีความชัดเจน การทำหน้าที่ของรัฐสภาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการตรวจสอบถ่วงดุลภายในรัฐสภาเอง องค์ประกอบที่หลากหลายของรัฐสภาสะท้อนการเป็นผู้แทนของคนทุกกลุ่มในสังคม ข้อจำกัด คือ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ไม่เป็นอิสระจากพรรคการเมือง หรือมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ กับ ส.ส. จะทำให้ ส.ว. ไม่สามารถทำหน้าที่เป็น “สภาตรวจสอบ”

ตามเจตนารมณ์ และมีกลไกอื่นๆ เช่น กฎหมาย ที่ทำให้การตรวจสอบทำได้ง่าย ในขณะที่ต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลที่เป็นธรรม

- **แบบสภาผู้แทนราษฎรกับสภาประชาชน** ให้สภาประชาชนทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจ ส.ส. แทนวุฒิสภา โดยที่มาของสมาชิกสภาประชาชนประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 กลุ่ม คือ จากแต่ละจังหวัด กลุ่มวิชาชีพ และ กลุ่มข้าราชการ **ข้อดี** คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง **ข้อจำกัด** คือ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ที่สภาประชาชนให้ชัดเจนเพื่อให้กระบวนการทำงานไม่ซับซ้อนมากเกินไป ประชาชนอาจเป็นผู้แทนของกลุ่มเฉพาะที่ไม่ครอบคลุมประชาชนทั้งหมด ตลอดจนตัดโอกาสของประชาชนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยหรือปัจเจกที่ไม่ได้อยู่ในสภาประชาชน ซึ่งสภาประชาชนเป็นแนวทางที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อน

 สามสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสภาประชาชน เพื่อให้การถ่วงดุลอำนาจให้มากยิ่งขึ้น **ข้อดี** คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง **ข้อจำกัด** คือ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ที่สภาประชาชนให้ชัดเจนเพื่อให้กระบวนการทำงานไม่ซับซ้อนมากเกินไป

❑ พรรคการเมือง

❖ สภาพปัญหา

พรรคการเมืองเป็นสถาบันพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดย “ระบบผู้แทน” พรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาจะเป็นพรรคการเมืองที่กุมอำนาจ ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของระบบรัฐสภา และคุณภาพรัฐบาลส่วนหนึ่งขึ้นกับพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง จากวิกฤตการณ์ที่ผ่านมาพรรคการเมืองไทยบางพรรคถูกมองว่าเป็นพรรคของกลุ่มธุรกิจการเมือง หรือมีนายทุนอยู่เบื้องหลัง บางพรรคการเมืองขาดอุดมการณ์และแนวนโยบายที่ชัดเจน ไม่มีการจัดโครงสร้างภายในที่เป็นประชาธิปไตย และการดำเนินงานของพรรคขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปด้านพรรคการเมืองในเรื่อง การจัดตั้งพรรคการเมือง การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง และการสนับสนุนเงินทุนพรรคการเมือง

➤ การจัดตั้งพรรคการเมือง

มีข้อเสนอแบ่งเป็น 4 แนวทาง

เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถตั้งพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น โดยการยกเลิก

ข้อกำหนดที่บังคับให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน ต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อย 4 สาขา ภายในระยะเวลา 1 ปี ข้อดี การจัดตั้งพรรคการเมืองได้ง่าย ทำให้ประชาชน

มีทางเลือกเชิงนโยบายมากขึ้น และพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นมาสามารถทำงานได้ต่อเนื่อง **ข้อจำกัด** คือ อาจทำให้มีจำนวนพรรคการเมืองมากเกินไป บางพรรคที่ตั่งขึ้นมาอาจไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

 ส่งเสริมการจัดตั้งพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ควรกำหนดจำนวนสมาชิกอย่างน้อยมากกว่า 10,000 คน **ข้อดี** คือ ส่งเสริมให้พรรคการเมืองเป็นพรรคใหญ่ มีความเข้มแข็ง รวมคนมีความสามารถและอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน รวมทั้งป้องกันนักฉวยโอกาสทางการเมืองจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อขายแก่นายทุน **ข้อจำกัด** คือ ทำให้พรรคการเมืองต้องพึ่งพาการสนับสนุนของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในการดำเนินกิจการของพรรค ไม่เปิดโอกาสให้มีพรรคการเมืองขนาดเล็ก หรือพรรคทางเลือก

 การจัดตั้งพรรคการเมืองโดยไม่เน้นที่จำนวนสมาชิก แต่มุ่งส่งเสริมให้เป็นพรรคการเมืองของมหาชนที่มีความรับผิดชอบต่อสมาชิกพรรคและสาธารณชน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ **ข้อดี** คือ พรรคการเมืองไม่ถูกครอบงำจากนายทุน หรือธุรกิจทางการเมือง **ข้อจำกัด** คือ การจัดตั้งพรรคอาจถูกควบคุมโดยกฎระเบียบที่เคร่งครัด

 ควรมีการจัดตั้งพรรคของประชาชน ที่มีสาขาพรรคครบทั้ง 4 ภาค และมีสมาชิกในแต่ละสาขาพรรคอย่างน้อยร้อยละ 10 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง **ข้อดี** คือ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งเป็นพรรคที่มีฐานเสียงของคนทั้งประเทศ **ข้อจำกัด** คือ ส.ส. อาจจะเห็นแก่ประโยชน์ของท้องถิ่นของตนมากกว่าของประเทศโดยรวม

➤ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง

 การดำเนินกิจกรรมของพรรคต้องสะท้อนหลักประชาธิปไตย สมาชิกพรรคทุกคนต้องมีอำนาจเท่าเทียมกัน ลดการรวมศูนย์อำนาจจากผู้บริหารและเพิ่มการถ่ายโอนอำนาจไปสู่การมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคในการกำหนดความเป็นไปของพรรคสมาชิกพรรคมีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรคเพื่อพัฒนาพรรคให้สอดคล้องกับประชาธิปไตยลดการครอบงำของคณะกรรมการพรรคในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

 การกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งควรมีกระบวนการกลั่นกรองเพื่อให้ได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มาจากฐานของประชาชนอย่างแท้จริง

 พรรคควรทำหน้าที่กลั่นกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และคำนึงถึงความเป็นตัวแทนของประชาชนที่หลากหลาย (เช่น สัดส่วนหญิง/ชาย คนกลุ่มน้อย/ผู้ด้อยโอกาส ประเด็นปัญหา) โดยมีกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เช่น การเสนอรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นๆ แสดงความคิดเห็น หรือ คัดค้านในขั้นต้นได้ พรรคการเมืองมีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจที่ และปลูกฝังค่านิยมการทำงานที่ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม **ข้อดี** คือ กระบวนการกลั่นกรองคนดีมีความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นสมาชิกสภาที่เริ่มตั้งแต่พรรคการเมืองซึ่งเป็นองค์กรฐานรากของประชาธิปไตย **ข้อจำกัด** คือ กระบวนการดังกล่าวต้องมีองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดการภาพรวม ซึ่งอาจเป็น กกต.

 การกำหนดผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรค ต้องให้ผ่านที่ประชุมใหญ่ของพรรคเพื่อการตัดสินใจขั้นสุดท้าย **ข้อดี** คือ นักการเมืองรักษาวินัยของพรรคป้องกันการผูกขาดอำนาจภายในพรรคและ ไม่ให้เป็นเผด็จการโดยนายทุน

➤ การสนับสนุนเงินทุนพรรคการเมือง

✚ ให้สมาชิกพรรคการเมืองต้องจ่ายค่าบำรุงพรรค ข้อดี คือ สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมือง พรรคมีเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิก ลดการพึ่งพาเงินทุนภายนอก

✚ การเปิดโอกาสให้ประชาชนให้การสนับสนุนทุนกับพรรคการเมือง กำหนดหลักเกณฑ์การรับบริจาคของพรรคการเมืองให้ชัดเจนเพื่อความโปร่งใสในการระดมเงินทุนของพรรคการเมือง ข้อดี คือ พรรคได้รับการสนับสนุนทุนสำหรับดำเนินกิจการของพรรคจากประชาชนด้วยความโปร่งใส ไม่ถูกครอบงำด้วยนายทุนพรรค

✚ ให้มีกฎระเบียบห้ามพรรคการเมืองจ่ายเงินพิเศษแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อออกเสียงสนับสนุนหรือเข้าประชุม

➤ การเสนอนโยบายพรรคการเมือง

✚ การเสนอกรอบนโยบายที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ให้พรรคการเมืองเสนอนโยบาย รวมทั้งการประมาณการรายจ่าย และแหล่งงบประมาณ ในการดำเนินนโยบายในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน สมเหตุสมผล รวมทั้งแนวทางการดำเนินงาน เพื่อป้องกันการนำนโยบายประชานิยมไปใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง

✚ กรณีนโยบายที่เป็นประชานิยม สร้างความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อประชาชนหลายกลุ่ม ต้องผ่านการกลั่นกรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กกต. ก่อนนำไปใช้ในการหาเสียง

✚ นโยบายที่พรรคการเมืองใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งจะต้องมีค่าใช้จ่ายรวมกันไม่เกินกรอบวงเงินงบประมาณแผ่นดินในช่วง 4 ปี ข้างหน้าซึ่ง กกต. และกระทรวงการคลัง

ประกาศไว้ หากพรรคการเมืองใดหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเสนอกรอบนโยบายที่มีการประมาณ
รายจ่ายสูงกว่ากรอบวงเงินงบประมาณที่กำหนดไว้ ให้พรรคการเมืองแสดงที่มาของเงินงบประมาณ
ส่วนเกิน ไว้ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการการนำนโยบายประชานิยมไปใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง

❑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

❖ สภาพปัญหา

ระบบการเลือกตั้ง ส.ส. ไม่สามารถคัดสรรคนดีมีความสามารถ เข้าไปทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีการซื้อสิทธิขายเสียง โกงการเลือกตั้ง การแข่งขันการเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม ระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติหรือระบบความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นที่มีผลต่อการเลือกตั้ง นอกจากนั้นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ส. โดย ส.ว. และ องค์การอิสระ ไม่มีประสิทธิภาพ ส.ส. ถูกครอบงำโดยนายทุนพรรคการเมือง เนื่องจากต้องยึดปฏิบัติตามมติพรรค อีกทั้งระบบการเลือกตั้งไม่ทำให้ได้ตัวแทนที่หลากหลาย และไม่สนองตอบต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปในประเด็นของ ส.ส. ประกอบด้วย ระบบการเลือกตั้ง รูปแบบการสรรหา จำนวนที่เหมาะสม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ข้อห้ามสำหรับการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. และวิธีการออกเสียงลงคะแนน การถ่วงดุลอำนาจของ ส.ส. และการตรวจสอบถ่วงดุล ส.ส. โดยศาล องค์การอิสระ และประชาชน รายละเอียดดังนี้

➤ ระบบการเลือกตั้ง

 แบบผสมเน้นเสียงข้างมาก ประกอบด้วย ส.ส. แบบแบ่งเขต และแบบสัดส่วน (บัญชีรายชื่อ) การคำนวณที่นั่งของ ส.ส. ให้นับคะแนนทั้งสองประเภทแยกขาด

จากกัน ส.ส. แบบแบ่งเขตให้นับผู้ชนะในแบบแบ่งเขต ส.ส. แบบสัดส่วนให้นับคะแนนที่พรรคได้รับ ดังนั้น ส.ส. แบบแบ่งเขตเป็นฐานจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อดี คือ พรรคการเมืองใหญ่ที่มีจำนวน ส.ส. มากในสภา สามารถจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ

ข้อจำกัด คือ พรรคการเมืองที่มีจำนวน ส.ส. แบบแบ่งเขตมากสามารถจัดตั้งรัฐบาลแบบเบ็ดเสร็จ อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลและรัฐสภาเป็นกลุ่มเดียวกัน เกิดเผด็จการรัฐสภา ทำให้ฝ่ายบริหารของพรรคการเมืองครอบงำอำนาจการบริหารได้ง่าย

 แบบผสมเน้นสัดส่วน ประกอบด้วย ส.ส. มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ ส.ส. เขต ส.ส. สัดส่วน (บัญชีรายชื่อ) และ ส.ส. สรรหา (กลุ่มอาชีพ) ซึ่งการคำนวณที่นั่งของ ส.ส. ในสภาให้ใช้เสียงของคะแนนที่เลือกพรรคการเมืองเป็นฐานในการคำนวณเพื่อให้ได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อดี คือ ทำให้พรรคการเมืองให้ความสำคัญต่อการจัดทำบัญชีรายชื่อที่เหมาะสม จำนวน ส.ส. จากพรรคการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก ส่งผลต่อการควบคุมการใช้อำนาจไม่ให้เกินขอบเขต และมี ส.ส. ที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มอาชีพทำหน้าที่ถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐสภา

ข้อจำกัด คือ การจัดตั้งรัฐบาลเป็นแบบรัฐบาลผสม จะไม่มีเสถียรภาพในการบริหารประเทศเพราะจะมีการต่อรองจากกลุ่มการเมืองต่างๆ

➤ รูปแบบการเลือกตั้ง

 การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แบ่งออกเป็น 2 แบบได้แก่

- **แบ่งเขตเบอร์เดียว** ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนในเขตเลือกตั้งได้เขตละ 1 คน **ข้อดี** คือ ได้ ส.ส. ที่เป็นตัวแทนของพื้นที่และยึดโยงกับประชาชน

อย่างแท้จริง เป็นวิธีการที่ง่ายได้มาซึ่งตัวแทนที่อิสระ เป็นธรรม และเสมอภาคแก่คนทุกกลุ่ม ในสังคม ข้อจำกัด คือ การซื้อเสียงทำได้ง่าย ผลการเลือกตั้งไม่สะท้อนความต้องการของคนส่วนรวมในสังคม และไม่สะท้อนเจตจำนงทางการเมืองได้เต็มที่ คะแนนเสียงของผู้ที่ไม่ได้ลำดับที่ 1 สูญเปล่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบพรรคการเมืองขนาดเล็ก

- แบ่งเขตพวงใหญ่ เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตให้ใหญ่มากขึ้นและให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนในเขตเลือกตั้งได้มากกว่า 1 คน ข้อดี คือ ทำให้ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นเพราะมีโอกาสได้ ส.ส. จากหลากหลายฐานคะแนนเสียง การซื้อเสียงทำได้ยากขึ้น ข้อจำกัด คือ ได้ ส.ส. ที่มีความใกล้ชิดยึดโยงกับประชาชนน้อยลง จำกัดโอกาสตัวแทนจากพรรคขนาดเล็ก หรือคนกลุ่มน้อยให้ได้รับการเลือกตั้ง และการดำเนินการใช้เวลาและงบประมาณมาก

 การเลือกตั้งแบบสัดส่วน เป็นการเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ ข้อดี คือ พรรคการเมืองมีบทบาทสูง สามารถเสนอนโยบายได้อย่างชัดเจน และถ้าพรรคการเมืองเลือกคนอยู่ในบัญชีรายชื่ออย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนได้ ส.ส. ที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นพรรคการเมืองขนาดเล็กมีโอกาสรับการเลือกตั้ง ทำให้แต่ละพรรคได้รับการจัดสรรที่นั่งเป็นสัดส่วนเดียวกับคะแนนที่พรรคได้รับจากประชาชน ข้อจำกัด คือ หากมีพรรคการเมืองขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดตั้งรัฐบาลเป็นแบบผสม ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อขาดความผูกพันและไม่เชื่อมโยงกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้การตระหนักรู้ในปัญหาประชาชนในพื้นที่น้อยลง

 การเลือกตั้งแบบผสม มี 2 แบบ คือ

- แบ่งเขตเลือกตั้งร่วมกับแบบสัดส่วน ข้อดี คือ ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นสามารถเลือกผู้สมัครจากพรรคเดียวกัน หรือต่างพรรคได้สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ขอบเขตความรับผิดชอบของ ส.ส. ทั้งสองแบบชัดเจนและ สามารถใช้

ข้อดีของระบบสัดส่วนอย่างเต็มที่ ข้อจำกัด คือ มีความยุ่งยากในการจัดการเลือกตั้ง ประชาชนมีความสับสน เนื่องจากการเลือกตั้งสองระบบ (ใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ)

- **แบ่งเขตเลือกตั้งร่วมกับแบบการแต่งตั้ง** ส.ส. มีที่มา 2 ส่วนจำนวนเท่ากัน โดยการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และการแต่งตั้งจากทุกกลุ่มอาชีพ เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร นักวิชาการ นักธุรกิจ เป็นต้น ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่เป็นตัวแทนที่อิสระ เป็นธรรม และเสมอภาคแก่คนทุกกลุ่มในสังคม ได้ ส.ส. ที่เป็นตัวแทนพื้นที่ที่มีความใกล้ชิด และรับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรง รูปแบบเอื้อต่อการจัดการปกครองที่มีประสิทธิภาพเป็นวิธีที่ง่าย ไม่ซับซ้อน

➤ จำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร

✚ **กำหนดจำนวน ส.ส. คิดตามสัดส่วนประชากรให้มากกว่าปี 2550** เพื่อให้จำนวน ส.ส. ลดลง ข้อดี คือ ลดอิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพิ่มการคัดกรองบุคคลเพื่อให้การทำหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มความคุ้มค่า ข้อจำกัด คือ หากคิดสัดส่วน ส.ส. 1 คน ต่อ ประชาชนจำนวนมาก การดูแลประชาชนในพื้นที่ของ ส.ส. 1 คน อาจทำหน้าที่ได้ไม่ทั่วถึง

✚ **กำหนดจำนวน ส.ส. ที่ต้องการแล้วนำไปคิดเป็นสัดส่วนจำนวน ส.ส. ต่อพื้นที่ หรือเขต** ข้อดี คือ ได้จำนวน ส.ส. จำนวนที่ต้องการแน่นอน ข้อจำกัด คือ การกำหนดจำนวน ส.ส. ให้เหมาะสม ไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจน

✚ **จำนวน ส.ส. แบบแบ่งเขต เท่ากับ จำนวน ส.ส. บัญชีรายชื่อ** ข้อดี คือ ได้ ส.ส. ที่มีความเท่าเทียมกันระหว่าง ส.ส. ที่สามารถรักษาประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ กับ ส.ส. แบบสัดส่วนที่รับผิดชอบปัญหาประเทศเพื่อให้การถ่วงดุลดีขึ้น เปิดโอกาสให้พรรคขนาดเล็กมีโอกาสเป็น ส.ส. มากขึ้น

➤ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง

 คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เสนอให้ควรมีอายุ 20 ปีขึ้นไป เหตุผลคือบุคคลที่มีอายุ 20 ปี ถือเป็นผู้บรรลุนิติภาวะตามประมวลกฎหมายแพ่ง และ พาณิชย์

คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- ไม่สังกัดพรรคการเมือง ข้อดี คือ ผู้สนใจสามารถลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ได้ง่ายขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้น ส.ส. มีความเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยพรรคการเมือง หรือนายทุนของพรรคการเมืองที่สังกัด ข้อจำกัด คือ ส.ส. อาจไม่มีวินัยเพราะไม่ถูกกำกับโดยพรรคการเมือง และการผ่านกฎหมายต่างๆ อาจทำได้ง่ายขึ้นจากการขายเสียง

- ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรมีอายุมากกว่า 30 ปี แต่ไม่เกิน 70 ปี เพื่อให้ผู้สมัครมีวุฒิภาวะและเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่

- ไม่กำหนดระดับการศึกษาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข้อดี คือ เปิดโอกาสให้ผู้ที่ประชาชนชื่นชอบ นับถือ หรือปราชญ์ชาวบ้านที่รู้ปัญหาของพื้นที่จริง แต่ไม่มีคุณวุฒิ การศึกษามีโอกาสสมัครรับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในระดับพื้นที่

 จัดให้มีการกลั่นกรองบุคคลก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง อาจทำได้โดยจัดทำ Primary Vote จากประชาชนในพื้นที่ หรือต้องได้รับใบรับรองจากนายทะเบียนว่ามีผู้สนับสนุนในเขตเลือกตั้งนั้นจำนวนอย่างน้อย 200 คน ข้อดี คือ จะได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประชาชนในพื้นที่ให้การรับรองคุณสมบัติขั้นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคัดกรองเลือกคนดีเข้าสู่สภา

➤ ข้อห้ามสำหรับการสมัครรับเลือกตั้ง

 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่ง ส.ส. ควรกำหนดระยะเวลาของการดำรงตำแหน่ง เช่น ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน

ข้อดี คือ ไม่มีการผูกขาดในการเป็น ส.ส. และเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน

ข้อจำกัด คือ ปิดกั้นคนดีที่ประชาชนต้องการเป็น ส.ส.

 ห้ามมิให้บุคคลที่เคยกระทำผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่เคยกระทำผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเป็น ส.ส.

➤ วิธีการออกเสียงลงคะแนน

 ให้นำคะแนน Vote No มาใช้เปรียบเทียบกับผู้ที่ได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุด ถ้าคะแนน Vote No มากกว่าให้ทำการเลือกตั้งใหม่ เพราะคะแนน Vote No สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนเสียงส่วนมากในเขตเลือกตั้ง

 ให้ยกเลิกการลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งทั้งนอกราชอาณาจักรและนอกเขตจังหวัดทั้งนี้เพราะมีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติมาก โอกาสเกิดการทุจริตการเลือกตั้งมีมากขึ้น การใช้งบประมาณมากไม่คุ้มค่า

 การเลือกตั้ง 2 รอบ โดยการเลือกตั้งรอบแรกผู้สมัครคนใดได้เสียงข้างมากเกินคะแนนเสียงร้อยละ 50 ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะได้รับเลือกตั้งทันที แต่ถ้าไม่มีใครได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละ 50 ผู้ที่ได้คะแนนที่ 1 กับที่ 2 จะต้องแข่งขันรอบที่ 2 ใครได้เสียงข้างมากแม้จะไม่ถึงร้อยละ 50 ก็ถือว่าเป็นผู้ชนะ

 ในกรณีการเลือกตั้งแบ่งเขตพวงใหญ่ (มี ส.ส. มากกว่า 1 คนในเขต) ให้ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งได้แค่ 1 คน เท่านั้น เพื่อป้องกันการซื้อเสียงแบบยกเขต

➤ การถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ส.

✚ **เพิ่มอำนาจให้ ส.ส. ควบคุม และตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดิน**
 เพื่อถ่วงดุลการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร **ข้อดี** คือ ทำให้ ส.ส. มีบทบาทในการอนุมัติ ติดตาม และตรวจสอบการใช้งบประมาณฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น
ข้อจำกัด คือ เพิ่มขึ้นตอนของระบบการใช้งบประมาณแผ่นดิน และสภาอาจไม่มีศักยภาพ หรือความเชี่ยวชาญเพียงพอในการทำหน้าที่นี้

✚ **เพิ่มความเป็นอิสระในการทำงานของ ส.ส. **ข้อดี**** คือ ส.ส. สามารถ ถ่วงดุลการใช้อำนาจของสภาได้มากขึ้น **ข้อจำกัด** คือ โอกาสของการซื้อเสียงในสภาสามารถ ทำได้ง่ายขึ้น

✚ **นายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎร **ข้อดี**** คือ การใช้อำนาจ ของรัฐบาล และรัฐสภาเป็นไปตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจโดยเด็ดขาด และเพื่อไม่ให้ ระบบตรวจสอบอ่อนแอ ป้องกันการเกิดเผด็จการในพรรค ป้องกันนายกรัฐมนตรีมีอำนาจเหนือ ส.ส.

✚ **ยกเลิกการให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง **ข้อดี**** คือ ทำให้ ส.ส. มีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ในสภาปลอดจากการเมือง/นายทุนของพรรคการเมือง
ข้อจำกัด คือ โอกาสของการซื้อเสียงในสภาสามารถทำได้ง่ายขึ้น

✚ **ห้าม ส.ส. ดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกัน เพื่อไม่ให้มีการผูกขาดในการ ดำรงตำแหน่งและเปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถหมุนเวียนกันเข้ามาเป็น ตัวแทนของประชาชน**

➤ การตรวจสอบถอดถอน ส.ส. โดยศาล

✚ กำหนดให้การยุบพรรคโดยศาลรัฐธรรมนูญมีผลต่อเนื่อง ถึงการขาดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรค และขาดการเป็นสมาชิกภาพการเป็น ส.ส. เพื่อแสดงความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิกพรรค

✚ จัดทำมาตรการ หรือ ออกกฎหมายการลงโทษที่เข้มข้น เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ของบทลงโทษ สำหรับนักการเมืองที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ได้รับการลงโทษ และไม่สามารถกลับมาเป็นนักการเมืองได้อีก

✚ จัดตั้งศาลเลือกตั้ง ทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และ ถอดถอนนักการเมือง ส.ส. ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริตในการเลือกตั้งแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีความรวดเร็วขึ้น

✚ จัดตั้งศาลทุจริตคอร์รัปชัน ทำหน้าที่ถอดถอนนักการเมือง ส.ส. ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองมีความรัดกุม สะดวก รวดเร็ว

➤ การตรวจสอบถอดถอน ส.ส. โดยองค์กรอิสระ

✚ ให้ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ส.ส. อาจทำในรูปแบบของการตั้งสภาพตรวจสอบการทำงาน ข้อดี คือ เพิ่มกลุ่มบุคคลในการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. มากขึ้น โดยองค์กรที่อยู่ในพื้นที่

✚ เพิ่มวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของนักการเมืองทาง Electronic เพื่อให้การตรวจสอบรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคทำได้สะดวก รวดเร็ว

 ให้มีการเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินสู่สาธารณชน โดยการเปิดเผยให้มีความเชื่อมโยงกับที่มา และการเสียภาษีทรัพย์สิน เพื่อความสุจริตของกรรมการบริหารพรรค ข้อดี คือ เป็นการเพิ่มการตรวจสอบโดยประชาชน

 สร้างมาตรการลงโทษการละเมิดกฎระเบียบ เพื่อให้มีการลงโทษเฉพาะตัวบุคคล ข้อดี คือ ป้องกันการครอบงำพรรคจากบุคคลมีอำนาจทางเศรษฐกิจ

 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นบุคคลมีหน้าที่ในหน่วยงานอื่น เช่น ไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐวิสาหกิจ และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการในองค์กรธุรกิจ เพื่อป้องกันการใช้สถานะ หรือตำแหน่งเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และพรรคการเมือง

 เพิ่มอำนาจ กกต. ในการจัดการเลือกตั้ง เช่น การแก้ไขกรณีมีปัญหาการจัดการเลือกตั้ง เช่น การเลื่อนวันเลือกตั้ง กำหนดวันเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากเหตุสุดวิสัย หรือมีการขัดขวางการเลือกตั้ง เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งคล่องตัวยิ่งขึ้น หรือ กกต. กำหนดรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมืองให้สอดคล้องกัน เช่น การพิมพ์โปสเตอร์หาเสียง สถานที่ในการปิดป้ายหาเสียง เป็นต้น ทำให้เกิดการเท่าเทียมกันในการเข้าถึง ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

การตรวจสอบถอดถอนโดยประชาชน

 ให้ประชาชนสามารถฟ้องการทุจริตการเลือกตั้งได้โดยตรง ข้อดี คือ เป็นการเพิ่มช่องทางในการควบคุมการทุจริตเลือกตั้ง ข้อจำกัด คือ หากกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในเรื่องที่ร้องเรียนไม่รัดกุม จะเพิ่มภาระงานให้ศาล

 เพิ่มสภาประชาชน ให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และตุลาการ **ข้อดี** คือ ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจมากขึ้นอีกชั้นหนึ่ง **ข้อจำกัด** คือ การกำหนดรูปแบบฐานที่มาของสภาประชาชน การใช้อำนาจหน้าที่ต้องมีความเหมาะสม เพื่อมิให้การเพิ่มสภาประชาชนทำให้กระบวนการถ่วงดุลมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

☐ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

❖ สภาพปัญหา

วุฒิสภามีบทบาทหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมาย ถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ ในรัฐสภา และแต่งตั้ง/ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและกรรมการในองค์กรอิสระ จากข้อมูลพบว่า การทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ไม่สามารถถ่วงดุลอำนาจในรัฐสภา ได้ ซึ่งมีสาเหตุจากฐานที่มาของ ส.ว. บางกลุ่มไม่เป็นอิสระจากพรรคการเมือง และอิทธิพล ท้องถิ่น ส.ว. บางคนมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับ ส.ส. ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ เป็น “สภาตรวจสอบ” และไม่สามารถถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ตามเจตนารมณ์ ที่สำคัญของการมีวุฒิสภาในระบบโครงสร้างของรัฐสภา

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปในประเด็นของ ส.ว. ครอบคลุมในเรื่อง รูปแบบการสรรหา และเลือกตั้ง จำนวนที่เหมาะสม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ข้อห้ามสำหรับการลงสมัคร รับเลือกตั้ง ส.ว. การถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ว. การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยศาล องค์กรอิสระ และประชาชน รายละเอียดดังนี้

➤ รูปแบบการเลือกตั้งและสรรหา

✚ การเลือกตั้ง มี 2 วิธี คือ

- แบบแบ่งเขต (แบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตจังหวัด ซึ่งจังหวัดใหญ่มี ส.ว.

ได้มากกว่า 1 คน)

ข้อดี คือ ได้ ส.ว. ที่เป็นตัวแทนของประชาชน มีความหลากหลาย

ข้อจำกัด คือ การเมืองสามารถเข้ามาแทรกแซง เนื่องจากผู้สมัครต้องพึ่งพาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

- **แบบการจัดลำดับความชอบ (Alternative Vote)** ประชาชนเลือกได้หลายคนเรียงตามลำดับความชอบ ผู้ชนะต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้ใช้สิทธิ จึงจะได้รับเลือก

ข้อดี คือ เป็นวิธีการเลือก ส.ว. ที่มีความยุติธรรม การซื้อเสียงทำได้ยาก

ข้อจำกัด คือ ผู้เลือกมีความยุ่งยากไม่คุ้นเคยกับวิธีการเลือกแบบจัดลำดับ

 การสรรหา โดยการสรรหาจากกลุ่มอาชีพทั้งหมด โดยกำหนดจำนวน ส.ว. และวิธีการสรรหา ของการเลือกในแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ อย่างแท้จริง

ข้อดี คือ ได้ ส.ว. ที่เป็นผู้แทนในทุกสาขาอาชีพ เช่น ด้านความมั่นคง ด้านสังคม ด้านกฎหมาย เป็นต้น สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ส.ว. ที่มีหน้าที่ถ่วงดุลกฎหมายและดูแลผลประโยชน์ของประเทศ

ข้อจำกัด คือ การสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ต้องมีเหตุผล และความรับผิดชอบในการเลือกบุคคลเข้าตำแหน่ง หากมีความผิดพลาดคณะกรรมการสรรหา ต้องรับผิดชอบจะทำให้ความเอาใจใส่ของคณะกรรมการสรรหามีมากขึ้น

 แบบผสม คือ เลือกตั้ง และ สรรหา (แบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตจังหวัด โดยมี ส.ว. จังหวัดละ 1 คน) ร่วมกับใช้วิธีการสรรหา

ข้อดี คือ ได้ ส.ว. ที่ยึดโยงกับประชาชน และ ส.ว. ที่มีความรู้ความสามารถจากกลุ่มอาชีพ

ข้อจำกัด คือ การทำงานขัดกันระหว่าง ส.ว. 2 ประเภท และกลไกการสรรหา ไม่สามารถสร้างการยอมรับจากประชาชน

➤ จำนวนที่เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่

✚ กำหนดจำนวน ส.ว. 100 คน โดย คัดเลือก ส.ว. ด้วยวิธีการเลือกตั้ง จังหวัดละ 1 คน และสรรหา ส.ว. ส่วนที่เหลือ เพราะว่า ส.ว. ควรทำหน้าที่เฉพาะกลั่นกรองกฎหมายเท่านั้นจึงไม่ควรจะมีจำนวนมาก

✚ จำนวน ส.ว. เท่าจำนวนกลุ่มอาชีพ กรณีคัดเลือก ส.ว. โดยการสรรหาจากผู้มีความสามารถตามกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ได้ ส.ว. ที่มีความรู้ความสามารถในทุกกลุ่มอาชีพ

✚ กำหนดให้จำนวน ส.ว. เท่ากับ ส.ส. เพื่อให้สามารถถ่วงดุลในสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

➤ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง

✚ กำหนดเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตประเทศ (ใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง แล้วให้นับเอาผู้ที่มีคะแนนสูงสุดเรียงลำดับเท่ากับจำนวน ส.ว. ที่ต้องการ) ทั้งนี้เพราะ ส.ว. มีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายและดูแลผลประโยชน์ของประเทศ และตรวจสอบฝ่ายบริหารการเป็นตัวแทนจังหวัดจึงไม่มีผล

✚ คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส.ว. เสนอให้ควรมีอายุ 20 ปีขึ้นไป เหตุผลคือ บุคคลที่มีอายุ 20 ปี ถือเป็นผู้บรรลุนิติภาวะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

✚ คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.

- มีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปีและไม่ควรเกิน 70 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีประสบการณ์เหมาะสมกับการดำรงตำแหน่ง

- **ไม่กำหนดระดับการศึกษา** ทั้งนี้การไม่กำหนดระดับการศึกษา ข้อดี คือ เปิดโอกาสให้ผู้ี่ประชาชนชื่นชอบ นับถือหรือ ประชาชนชาวบ้านที่รู้ปัญหาของพื้นที่ แต่ไม่มีคุณวุฒิการศึกษาได้ลงสมัครเลือกตั้ง ข้อจำกัด คือ ส.ว. มีหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา หากไม่กำหนดระดับการศึกษาจะทำให้ไม่สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ว.

- **ไม่สังกัดพรรคการเมือง** ข้อดี คือ ส.ว. มีความเป็นอิสระทางการเมือง ทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายเท่านั้น วุฒิสภาลอยจากการเมือง/นายทุนของพรรคการเมือง

➤ **ข้อห้ามสำหรับการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ว.**

- ✚ **ห้ามมิให้บุคคลที่เคยกระทำผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็น ส.ว.** เพื่อเป็นมาตรการในการคัดกรองและป้องกันบุคคลที่จะเข้ามาเป็น ส.ว.

- ✚ **ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่ง ส.ว. มาแล้วห้ามดำรงตำแหน่ง เกิน 6 ปี ติดต่อกัน** ข้อดี คือ ไม่มีการผูกขาดในการเป็น ส.ว. และเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ข้อจำกัด คือ ปิดกั้นคนดีที่ประชาชนต้องการเป็น ส.ว.

➤ **การถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ส.ส. โดย ส.ว.**

- ✚ **ส.ว. ควรมีอำนาจหน้าที่เฉพาะการกลั่นกรองกฎหมายเท่านั้น** ข้อดี คือ ส.ว. ส่วนหนึ่งมาจากการสรรหาผู้มีความรู้ความสามารถ ดังนั้น ควรให้การใช้อำนาจของ ส.ว. มีความสอดคล้องกับที่มา และความรู้ความสามารถของตนเอง ข้อจำกัด คือ ไม่มีสภาที่ทำหน้าที่อื่นๆ เช่น การตรวจสอบ การแต่งตั้ง/ถอดถอน ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่มีความสำคัญในการสร้างดุลอำนาจในระบบการเมือง

 การยับยั้งกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ให้แยกอำนาจการพิจารณา ระหว่างรัฐบาล และรัฐสภาเด็ดขาด

 เพิ่มจำนวน ส.ว. เท่ากับ ส.ส. ข้อดี คือ เพื่อรักษาสมดุลอำนาจระหว่าง ส.ว. และ ส.ส. ข้อจำกัด คือ การเพิ่มจำนวนอาจไม่ช่วยในการถ่วงดุลอำนาจจาก ส.ส. และ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง และสังกัดพรรคการเมือง

➤ การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยศาล

 จัดทำมาตรการ หรือออกกฎหมายการลงโทษที่เข้มข้น เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ ของบทลงโทษ สำหรับนักการเมืองที่ทุจริต ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และไม่สามารถกลับเข้าสู่การเป็นนักการเมืองได้อีก

 จัดตั้งศาลเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และถอดถอนนักการเมือง ส.ว. ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริตในการเลือกตั้งแทน คณะกรรมการเลือกตั้ง

 จัดตั้งศาลทุจริตคอร์รัปชัน การถอดถอนนักการเมือง ส.ว. ที่มีพฤติกรรม ไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมขณะปฏิบัติหน้าที่

➤ การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยองค์กรอิสระ

 ให้ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ส.ว. อาจทำในรูปแบบของการตั้งสหภาพตรวจสอบการทำงาน ข้อดี คือ เพิ่มกลุ่มบุคคลในการตรวจสอบการทำงานของ ส.ว. มากขึ้นระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นและข้าราชการ ประจำเป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่การตรวจสอบการใช้อำนาจของนักการเมือง

✚ เพิ่มวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของนักการเมืองทาง Electronic เพื่อให้การตรวจสอบรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ทำได้สะดวก รวดเร็ว

✚ ให้มีการเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินสู่สาธารณชน เพื่อความสุจริตของกรรมการบริหารพรรค ข้อดี คือ เป็นการเพิ่มการตรวจสอบโดยประชาชน

✚ สร้างมาตรการลงโทษการละเมิดกฎระเบียบ เพื่อให้มีการลงโทษเฉพาะตัวบุคคล ข้อดี คือ ป้องกันครอบงำพรรคจากบุคคลมีอำนาจทางเศรษฐกิจ

✚ เพิ่มอำนาจ กกต. ในการจัดการเลือกตั้ง เช่นการแก้ไขกรณีมีปัญหาการจัดการเลือกตั้ง เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งคล่องตัวยิ่งขึ้นหรือ กกต. กำหนดรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมืองให้สอดคล้องกัน เช่น การให้ ส.ว. มีการหาเสียงได้

✚ ให้คณะกรรมการสรรหามีอำนาจถอดถอนได้ เพื่อเป็นการตรวจสอบและติดตามผลโดยคณะกรรมการชุดเดียวกัน

➤ การตรวจสอบถอดถอน ส.ว. โดยประชาชน

✚ ให้ประชาชนสามารถฟ้องการทุจริตการเลือกตั้งได้โดยตรง ข้อดี คือ เป็นการเพิ่มช่องทางในการควบคุมการทุจริตเลือกตั้ง

✚ เพิ่มสภาประชาชนให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ส.ว. ข้อดี คือ ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจมากขึ้นอีกชั้นหนึ่ง ข้อจำกัด คือ การกำหนดรูปแบบฐานที่มาของสภาประชาชน การใช้อำนาจหน้าที่ ต้องมีความเหมาะสม เพื่อให้การเพิ่มสภาประชาชนไม่ทำให้กระบวนการถ่วงดุลมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

 เพิ่มสิทธิให้ประชาชนถอดถอน ส.ว. โดยให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกินกึ่งหนึ่งของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นๆ เข้าชื่อถอดถอน ข้อดี คือ เพิ่มอำนาจการตรวจสอบโดยประชาชนโดยตรงไม่ต้องมีกระบวนการสอบสวน ข้อจำกัด คือ จะทำให้มีคดีล้นศาล

❑ คณะรัฐมนตรี (นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี)

❖ สภาพปัญหา

รัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า และคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน รัฐธรรมนูญกำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับความเห็นชอบในการแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ทั้งนี้ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารตามระบบรัฐสภา จากข้อมูลพบว่า ที่มาของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ในลักษณะดังกล่าวทำให้รัฐบาลมีการยึดโยงกับเสียงข้างมากในสภา ผู้ขาดอำนาจ และสามารถครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติได้ การถ่วงดุลการใช้อำนาจบริหารของรัฐบาลไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้รัฐบาลมีการใช้อำนาจเกินขอบเขต และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนบางกลุ่ม เกิดการทุจริตเชิงนโยบาย และมีข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศ เมื่อเกิดประเด็นความขัดแย้งในการบริหารประเทศ

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปในประเด็นของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีครอบคลุมในเรื่องรูปแบบการคัดเลือก หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก การถ่วงดุลการใช้อำนาจ การตรวจสอบถอดถอนนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี โดยศาล องค์การอิสระ และประชาชน รายละเอียดดังนี้

➤ รูปแบบการคัดเลือกนายกรัฐมนตรีน

รูปแบบการคัดเลือกนายกรัฐมนตรีนมี 2 แบบ ได้แก่ การเลือกตั้ง และการแต่งตั้ง

 การเลือกตั้ง มี 3 วิธี คือน

- เลือกตั้งทางตรงโดยประชาชน กระบวนการอาจทำโดยให้รัฐสภาคัดเลือกจากบุคคลที่เหมาะสม เป็นนายกรัฐมนตรีนจำนวนหนึ่ง แล้วเสนอชื่อให้ประชาชนเลือกหรือ ให้ประชาชนเลือกโดยตรงพร้อมการเลือกตั้ง ส.ส. ข้อดี คือ ประชาชนเลือกนายกรัฐมนตรีนที่มีความสามารถ และหลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะที่เป็น ส.ส. มีความยึดโยงกับประชาชน และรับผิดชอบต่อการบริหารเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน การซื้อเสียงทำได้ยาก รัฐบาลมีเสถียรภาพ เป็นอิสระจากการต้อรองของ ส.ส. ข้อจำกัด คือ อาจจะทำให้การทำงานลำบากถ้าควบคุมคณะรัฐมนตรีไม่ได้เพราะไม่มีฐานเสียงในสภา

- การเลือกตั้งผ่านระบบ Party list โดยหัวหน้าพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงอันดับหนึ่ง มีสิทธิจัดตั้งรัฐบาลและเป็นนายกรัฐมนตรีน ข้อดี คือ รัฐบาลมีเสถียรภาพเป็นอิสระจากการต้อรองของ ส.ส. และเป็นการกระตุ้นให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักรักษาชื่อเสียงและหลักการสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพ ทางการเมืองแบบรัฐสภา ข้อจำกัด คือ อาจจะทำให้การทำงานลำบากถ้าควบคุมคณะรัฐมนตรีไม่ได้เพราะไม่มีฐานเสียงในสภา

- เลือกตั้งทางอ้อม โดยให้ ส.ส. เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีน ข้อดี คือนายกรัฐมนตรีนสามารถควบคุมรัฐมนตรีได้เพราะมีฐานเสียงในสภา ข้อจำกัด คือ อาจทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลไม่มีผลเพราะ ส.ส. และ ครม. เป็นกลุ่มเดียวกัน

 แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกโดยสภานิติบัญญัติ ข้อดี คือ ได้นายกรัฐมนตรีที่มีความรู้ความสามารถและหลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะที่เป็น ส.ส. ข้อจำกัด คือ อาจถูกมองว่าเป็นการไม่ยึดโยงกับประชาชน

รูปแบบการคัดเลือกรัฐมนตรี

 เลือกตั้งโดยตรง โดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีประกาศตัวบุคคลที่เสนอเป็นคณะรัฐมนตรีของตนเอง อย่างประจักษ์ชัดต่อสาธารณะให้เป็นดุลยพินิจของประชาชนประกอบในการเลือกตั้ง ข้อดี คือ ทำให้มีการแบ่งแยกอำนาจบริหาร ออกจากอำนาจนิติบัญญัติ อย่างชัดเจน ข้อจำกัด คือ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพรรคฝ่ายค้านการประสานงานระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภาจะยากขึ้น

 เลือกตั้งจากบุคคลภายนอกใช้ Electoral Vote จากผู้มีสิทธิใช้เสียงเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติเฉพาะกลุ่ม ควรจะเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ระดับ 3 ขึ้นไปหรือเทียบเท่า ข้อดี คือ ทำให้ได้ผู้มีความรู้ มีประสบการณ์โดยตรงเฉพาะกลุ่มอาชีพ การแต่งตั้ง โดยให้ สภานิติบัญญัติเลือกบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะที่เป็น ส.ส. ข้อจำกัด คือ นโยบายและการประสานงานอาจจะไม่สอดคล้องกัน

 แต่งตั้งจากสมาชิกพรรคการเมือง (แต่ไม่ได้เป็น ส.ส.) ข้อดี คือ ไม่ต้องเลือกตั้ง ส.ส. ใหม่เพื่อทดแทน ส.ส. ที่ไปดำรงตำแหน่ง และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถอื่นๆ เข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรี ข้อจำกัด คือ ฝ่ายบริหารไม่มีที่มาจากการเลือกตั้งอาจละเลยต่อหลักความรับผิดชอบต่อประชาชน และอาจทำให้มีนักธุรกิจการเมือง เข้ามาเป็นรัฐมนตรีได้ง่ายขึ้น

 แต่งตั้งรัฐมนตรีจาก ส.ส. ข้อดี คือ ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี มีที่มาจากประชาชน นโยบายที่หาเสียงไว้มีการขับเคลื่อนผลักดันเป็นกฎหมายได้ ข้อจำกัด คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเป็นคนกลุ่มเดียวกัน การตรวจสอบไม่เกิดขึ้น และ ส.ส. ที่ไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีไม่มีเวลาทั้งในการบริหาร และทำหน้าที่นิติบัญญัติในเวลาเดียวกัน

➤ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี

 การกำหนดเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง ให้กำหนดเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ข้อดี คือ สะท้อนความต้องการนายกรัฐมนตรีที่แท้จริงของประชาชน ข้อจำกัด คือ นายกรัฐมนตรีอาจทำงานได้ยาก เนื่องจากขาดฐานเสียงจากพรรคการเมือง

 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานอื่น เช่น ไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐวิสาหกิจ และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการในองค์กรธุรกิจ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจ หรือตำแหน่งเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และพรรคการเมือง

คุณสมบัตินายกรัฐมนตรี

- ในกรณีเป็น ส.ส. ข้อดี คือ ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนจากประชาชน ข้อจำกัด คือ อาจจะเอื้อประโยชน์ให้กับพรรคการเมืองของตนเอง

- ในกรณีเป็นหัวหน้าพรรค ข้อดี คือ สามารถควบคุมการทำงานของกรม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อจำกัด คือ จะได้บุคคลที่ไม่หลากหลายมาเป็นนายกรัฐมนตรี

- ในกรณีแต่งตั้งจากบุคคลภายนอก ข้อดี คือ จะได้นายกรัฐมนตรีที่ตรงกับความต้องการเฉพาะ และ สามารถใช้เป็นทางออกในการแก้ปัญหาไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ (เหมือนสถานการณ์ปัจจุบัน) ข้อจำกัด คือ อาจจะไม่ยึดโยงกับประชาชน

➤ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกรัฐมนตรี

✚ คุณสมบัติรัฐมนตรี

- ในกรณีเป็น ส.ส. ข้อดี คือ รัฐมนตรีได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในเบื้องต้น ข้อจำกัด คือ การบริหารประเทศอาจทำเพื่อประโยชน์ของพื้นที่มากเกินไป ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชาติโดยภาพรวม และไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้จริง
- ในกรณีเป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อ ข้อดี คือ ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อ ทำงานแยกส่วนจาก ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ข้อจำกัด คือ อาจจะไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่
- ในกรณีแต่งตั้งจากบุคคลภายนอก ข้อดี คือ ได้รัฐมนตรีที่หลากหลาย มีความสามารถเฉพาะเจาะจง ในการบริหารประเทศ เป็นการแยกอำนาจหน้าที่ฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติทำให้การถ่วงดุลหรือการตรวจสอบการทำงานสามารถทำได้เต็มที่ ข้อจำกัด คือ การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารอาจไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน และอาจไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีต้องการออกกฎหมาย

➤ การถ่วงดุลการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรี โดย ส.ส. และ ส.ว.

✚ กรณีนายกรัฐมนตรีมีอำนาจยุบสภาโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ข้อดี คือ การตัดสินใจคืนอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจไม่อยู่กับนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว แต่คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกัน และเป็นไปตามกลไกการตรวจสอบในระบบรัฐสภา ข้อจำกัด คือ การยุบสภาในช่วงมีคะแนนนิยมทางการเมืองสูงมักเกิดขึ้นได้เพื่อสืบทอดอำนาจ

✚ กรณีนายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎร ข้อดี คือ เพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐบาลและรัฐสภาเป็นไปตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจโดยเด็ดขาด ข้อจำกัด คือ อาจทำให้การทำงานของนายกรัฐมนตรีขาดอำนาจในการต่อรองลง

✚ การอนุมัติโครงการ/กฎหมาย ที่มีผลกระทบต่อประชาชน คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติได้ก็ต่อเมื่อผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและมีการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ข้อดี คือ การบริหารประเทศสามารถดำเนินไปได้ ภายใต้หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคม ลดความขัดแย้ง ข้อจำกัด คือ ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของบุคลากรภาครัฐที่ยังเป็นปัญหาอุปสรรค และกรณีนี้การเมืองได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนอาจดำเนินการเพียงเพื่อสร้างความชอบธรรมแก่การดำเนินนโยบายโครงการหรือกิจกรรมเท่านั้น อาจทำให้การตัดสินใจดำเนินโครงการมีความล่าช้าอาจเสียประโยชน์ต่อประเทศ

✚ กรณีมีการยุบสภา ให้นายกรัฐมนตรีรวมรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทันทีมิให้มีการรักษาการต่อไป และให้ประธานวุฒิสมาชิก ร่วมกับประธานศาลฎีกาเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีโดยผ่านเสียงข้างมากของวุฒิสภา และ กำหนดให้ปลัดกระทรวงต่างๆ ปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรี ข้อดี คือ ทำให้คณะรัฐมนตรีที่หมดอำนาจแล้วไม่มีอำนาจในการ

บริหารประเทศซึ่งเข้าข่ายใช้อำนาจเพื่อคะแนนนิยม หรือแทรกแซงเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบ
บริหารจัดการเลือกตั้ง **ข้อจำกัด** คือ อาจมีการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดิน หรืออำนาจ
อื่นๆ โดยปราศจากการตรวจสอบจากรัฐสภา

➤ การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยศาล

 จัดทำมาตรการ หรือ ออกกฎหมายการลงโทษที่เข้มข้น เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์
ของบทลงโทษ สำหรับนักการเมืองที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม
ให้ไม่สามารถกลับเข้าสู่การเป็นนักการเมืองได้อีก

 จัดตั้งศาลเลือกตั้ง และ ศาลทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อถอดถอนนักการเมือง
ส.ส. ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมได้รวดเร็ว

➤ การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยองค์กรอิสระ

 จัดทำมาตรการ หรือ ออกกฎหมายการลงโทษที่เข้มข้น โดยเพิ่มความ
ศักดิ์สิทธิ์ของบทลงโทษ สำหรับนักการเมือง ส.ส. ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทุจริต ไม่มี
คุณธรรม จริยธรรม ให้ไม่สามารถกลับเข้าสู่การเป็นนักการเมืองได้อีก ตัวอย่างเช่น ตัดสิทธิ
การลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดชีวิต กรณี กกต. มีมติว่าการเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ ผู้สมัครรับ
เลือกตั้งทำทุจริต และต้องจัดการอบรมเพิ่มจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของ
นักการเมืองก่อนการเลือกตั้งทุกครั้ง **ข้อดี** คือ สร้างมาตรการกลั่นกรองคนดีมาเป็น ส.ส. ที่มี
คุณภาพ **ข้อจำกัด** คือ อาจทำให้มีการกลั่นแกล้งกันหากการตรวจสอบไม่ดีพอ

➤ การตรวจสอบ ถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยประชาชน

✚ ให้ประชาชนสามารถฟ้องการทุจริตได้โดยตรง ข้อดี คือ เป็นการเพิ่มช่องทางในการควบคุมการทุจริตเลือกตั้ง ข้อจำกัด คือ จะทำให้เกิดปัญหาคดีความมากขึ้นและอาจมี การกลั่นแกล้งกันได้ง่ายขึ้น

✚ เพิ่มสภาประชาชน ให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และตุลาการ ข้อดี คือ ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจมากขึ้นอีกชั้นหนึ่ง ข้อจำกัด คือ โครงสร้างที่มาของสภาประชาชน รวมถึงอำนาจหน้าที่ต้องมีความเหมาะสมและไม่ซ้ำซ้อนกับสภาอื่น และอาจจะไม่สามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลได้อย่างแท้จริง เมื่อมีการสร้างฐานอำนาจของคนบางกลุ่มเพื่อต้องการเข้าสู่อำนาจรัฐ

❑ ศาลฎีกา แผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

❖ สภาพปัญหา

ปัจจุบันการใช้อำนาจยุติธรรมเพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ ถอดถอนนักรการเมืองที่มีความผิดร้ายแรง คือ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระบวนการยุติธรรมถูกมองว่าถูกแทรกแซงจากนักรการเมือง สองมาตรฐาน และ การกำหนดบทลงโทษนักรการเมืองที่ทำผิด ทุจริต ต่อการทำหน้าที่ที่มีความเข้มข้นไม่เพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำผิดทางการเมือง

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อประสิทธิภาพการใช้อำนาจศาลในการตรวจสอบถ่วงดุล และ ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครอบคลุมในเรื่อง โครงสร้างองค์กรตุลาการทางการเมือง กระบวนการทำหน้าที่ของศาลฎีกาในการถ่วงดุล ตรวจสอบถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่

➤ โครงสร้างองค์กรตุลาการทางการเมือง

 ควรมีการจัดตั้งศาลเลือกตั้ง ควรประกอบด้วยผู้พิพากษาประจำศาล จังหวัด และ/หรือตุลาการศาลปกครองในเขตเลือกตั้งทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ข้อดี คือ มีองค์กรศาลเฉพาะที่ทำหน้าที่โดยตรง ในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งแทน กกต. และสามารถพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้เพราะนักรการเมืองแทรกแซงได้ยาก ข้อจำกัด คือการจัดตั้งศาล

เลือกตั้งหากโครงสร้าง และ การกำหนดขอบเขตหน้าที่ไม่ชัดเจน ปัญหาจะไม่ได้รับการแก้ไข และ สร้างความสับสนในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น

 ควรมีการจัดตั้งศาลทุจริต เพื่อทำหน้าที่ตัดสินคดีที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง **ข้อดี** คือ มีหน่วยงานรับผิดชอบคดีทุจริตคอร์รัปชันทั้งในเชิงนโยบายหรือ การเบียดบัง ฉ้อฉล อย่างจริงจัง องค์กรที่จัดตั้งใหม่ ต้องมีโครงสร้างและ การกำหนดขอบเขตหน้าที่ชัดเจน **ข้อจำกัด** คือ การจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่มากเกินไปอาจทำให้มีความสับสนในการทำงาน เช่น คดีที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 ศาล

 องค์กรศาล ควรเป็นองค์กรเปิดที่สามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น การเข้าสู่ตำแหน่งของศาลในระดับสูงควรมีการแสดงทรัพย์สิน ก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง **ข้อดี** คือ สร้างความมั่นใจขั้นต้นต่อผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรม

➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ศาลฎีกา

 ควรถูกกำหนดกรอบเวลาการดำเนินคดีทางการเมือง **ข้อดี** คือ สร้างความมั่นใจในกระบวนการทำงานของศาล **ข้อจำกัด** คือ อาจเป็นการทำให้กระบวนการมีความรอบคอบลดลง

 คดีทางการเมืองไม่ควรมียุคความ **ข้อดี** คือ ทำให้กระบวนการยุติธรรมมีผลต่อทำให้ผู้กระทำผิดสร้างความเสียหายให้กับประเทศและเป็นการป้องปรามผู้ที่คิดจะละเมิดกฎหมาย

 จัดทำมาตรการ หรือ ออกกฎหมายการลงโทษที่เข้มข้น เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ของบทลงโทษ สำหรับนักการเมืองที่ทุจริต ไม่มีคุณธรรม จริยธรรมสร้างความเสียหายร้ายแรงให้กับประเทศ และ บทลงโทษ ควรมีผลถึงผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดด้วย เช่น ยึดทรัพย์สิน และการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดไป **ข้อดี** คือ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรม

เป็นมาตรการที่มีความศักดิ์สิทธิ์จึงไม่ให้โอกาสนักการเมือง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง ที่มีการทำผิดกลับเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองอีก และมีผลต่อการป้องปราม ข้อจำกัด คือ กระบวนการยุติธรรมต้องมีความเป็นกลาง เพื่อไม่ให้เป็นเครื่องมือของการกลั่นแกล้งทางการเมือง

 ควรยกเลิกการคุ้มครองนักการเมือง ในระหว่างสมัยประชุมสภา ข้อดี คือ ยุติบทบาทของนักการเมืองทันทีที่มีการฟ้องร้อง ข้อจำกัด คือ อาจเกิดผลกระทบต่อ การดำเนินการทางรัฐสภา

❑ ศาลรัฐธรรมนูญ

❖ สภาพปัญหา

ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมกฎหมายมิให้กฎหมายที่ตราขึ้นหรือใช้บังคับอยู่นั้นขัด หรือ แย้งกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็น การถ่วงดุล การบัญญัติกฎหมายสำคัญที่มีผลกระทบต่อองค์กรของรัฐที่เป็นคู่กรณี พบว่า โครงสร้างศาลรัฐธรรมนูญแยกอำนาจหน้าที่ออกจากศาลยุติธรรม มีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระคราวละ 9 ปี ซึ่งนานเกินไป และการทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญควรจำกัดเฉพาะ การตีความหรือการแปลความตามรัฐธรรมนูญ

❖ กรอบความเห็นร่วม

ประชาชนมีข้อเสนอเพื่อปฏิรูปประเด็นศาลรัฐธรรมนูญในเรื่อง โครงสร้าง และ บทบาทอำนาจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

➤ โครงสร้างศาลรัฐธรรมนูญ

✚ ปรับปรุงกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ได้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ ที่จำเป็นต่อการใช้อำนาจหน้าที่ ของศาลรัฐธรรมนูญ

✚ โครงสร้างศาลรัฐธรรมนูญควรจัดในรูปตุลาการพระธรรมนูญ ที่มีอำนาจ ในการพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ไม่ควรจัดอยู่ในรูปศาลซึ่งมีอายุ 9 ปี

➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ

 ปรับปรุงการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งองค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญออกเป็น 2 องค์คณะ แยกวิธีพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน เป็นวิธีพิจารณาทั่วไป และวิธีพิจารณาเฉพาะ และสร้างหน่วยสนับสนุนทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ

 ศาลรัฐธรรมนูญควรทำหน้าที่ในการตีความกฎหมายที่มีข้อสงสัยขัดรัฐธรรมนูญ ไม่ควรมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีพิพาทระหว่างองค์กร หรือตัดสินชี้ผิดหรือชี้ถูก

 ยกเลิกบทบาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่หลักตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น การจัดหลักสูตรอบรม เพราะอาจเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ในฐานะศาลรัฐธรรมนูญ

❑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

❖ สภาพปัญหา

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม เพื่อให้ได้บุคคลที่ดีมีความสามารถเข้าสู่รัฐสภา ความเหมาะสมของกระบวนการสรรหาบุคคลเข้าสู่ กกต. สาธารณชนขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้ที่ได้รับการสรรหา ส่วนกระบวนการจัดการเลือกตั้งมีการมองว่าขาดความโปร่งใส ไม่เป็นธรรม ปลอมให้มีการทุจริตการเลือกตั้งโดยตรวจสอบไม่ได้ จัดการไม่ได้ และยังมีความเคลือบแคลงต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ของ กกต. รวมทั้ง กกต. จังหวัดที่ทำหน้าที่วินิจฉัยเบื้องต้น จนเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งผู้แทนที่อาจไม่เหมาะสม

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอแนวทางเพื่อการปฏิรูปคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่อง โครงสร้าง กกต. และ บทบาทอำนาจหน้าที่

➤ โครงสร้าง กกต.

 คณะกรรมการสรรหา กกต. ควรประกอบด้วย บุคคลที่มาจากหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายการเมือง และผู้ทรงคุณวุฒิ และ/หรือผู้เชี่ยวชาญจากสายอาชีพ เพื่อให้การสรรหา กกต. ได้บุคคลที่เหมาะสม และมีความหลากหลายมากขึ้น ข้อดี คือ เพิ่มคุณภาพกระบวนการการคัดเลือกบุคคลเป็น กกต. และมีการกรองให้ได้ผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพื่อส่งต่อให้วุฒิสภามีมติเห็นชอบต่อไป

 กระบวนการสรรหาควรมีการกำหนดความชัดเจน ในเรื่องหลักเกณฑ์ การสรรหา และ วิธีการสรรหา ที่แสดงถึงความโปร่งใส สามารถให้สาธารณชนตรวจสอบได้ ตลอดจนมีกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติ ตลอดจนมีการเปิดเผยสู่สาธารณชนเพื่อให้เกิด การคัดค้านได้ในกรณีที่ไม่เหมาะสม หรือมีข้อมูลเพิ่มเติม

 ให้ กกต. ควบคุมนโยบายที่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ใช้ในการรณรงค์หาเสียง โดยกำหนดให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเสนอกรอบ นโยบายที่จะใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ กกต. ให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ ในการหาเสียง ข้อดี คือ ป้องกันพรรคการเมืองนำนโยบายประชานิยมไปใช้ในการหาเสียง เลือกตั้ง

 ให้ผู้ที่ได้รับการสรรหา เป็น กกต. ควรต้องแสดงทรัพย์สินต่อสาธารณะ เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ข้อดี คือ เพื่อสร้างความมั่นใจโปร่งใสใน การทำงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และเป็นกลไกที่สามารถตรวจสอบ

 ปรับองค์ประกอบ กกต. จังหวัด ให้ประกอบด้วยผู้พิพากษาประจำศาล จังหวัดและ/หรือตุลาการศาลปกครองในเขตเลือกตั้งนั้น ข้อดี คือ อาจทำให้การตรวจสอบ การเลือกตั้งมีความสุจริตมากขึ้นเพราะมีตุลาการเข้ามาดูแล ข้อเสีย คือตุลาการและ ผู้พิพากษาในจังหวัดต่างๆ มีภารกิจมากอยู่แล้ว ทำให้การทำคดีปกติล่าช้าไปอีกและเป็น การเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองตั้งแต่ต้น รวมทั้งต้องมาทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ตรวจสอบ การเลือกตั้ง นอกจากนี้ทำให้ตุลาการที่ทำหน้าที่ กกต. ต้องมาอยู่ภายใต้การควบคุมของ กกต. กลาง

 เพิ่มความเข้มแข็งให้ กกต. เขต และ กกต. จังหวัด โดยมีกลไกดำเนินการดังนี้

- มีระบบหมุนเวียน ผอ.กกต. จังหวัดทุก 3 ปี
- มีกรอบอัตรากำลังสำหรับสำนักงาน กกต. จังหวัดที่เพียงพอ

- มีการเตรียมการด้าน กต. เขต และกรรมการประจำหน่วยเป็นการถาวรรองรับการเลือกตั้ง และใช้ กต. เขต และ กรรมการประจำหน่วย สนับสนุนการเลือกตั้งท้องถิ่นควบคู่กันไปกับการเลือกตั้งระดับชาติ
- มีบทลงโทษบุคลากรของ กต. ในระดับพื้นที่และส่วนกลาง หากพบว่าดำเนินการเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง

➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ กต.

 เพิ่มมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่นตัดสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต ในกรณีมีการทุจริตการเลือกตั้ง **หรือ มีการลงโทษผู้เกี่ยวข้องเช่นผู้ขายเสียง ข้อดี** คือ ทำให้บทลงโทษมีความศักดิ์สิทธิ์ นักการเมืองเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด สร้างมาตรการกั้นกรองคนดี มีความเหมาะสม มีคุณธรรมให้มาเป็นนักการเมือง และประชาชนเกิดความตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการมีนักการเมืองที่ทุจริต **ข้อจำกัด** คือ กระบวนการพิจารณาต้องรอบคอบและยุติธรรมเป็นกลาง เพราะอาจมีการกลั่นแกล้งในทางการเมืองเพื่อทำลายคู่แข่ง

 ให้การทุจริตการเลือกตั้งเป็นคดีอาญา ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายเสียงมีความผิดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ทุจริตการเลือกตั้ง หรือมีการจ่ายเงินหาเสียงเกินจำนวนที่กำหนด หรือ แสดงบัญชีการใช้จ่ายเงินหาเสียงเป็นเท็จ ต้องรับโทษจำคุก พร้อมกับถูกตัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต **ข้อดี** คือ เป็นการป้องปรามการทุจริตการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม ป้องกันการใช้นโยบายประชานิยมในการหาเสียงเลือกตั้ง

 เพิ่มอำนาจหน้าที่ กต. ให้พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กต.) ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา **ข้อดี** คือ เพื่อให้การปฏิบัติงานครบวงจร รวดเร็ว เพราะ กต. ทำหน้าที่หลายบทบาท

พร้อมกัน ข้อจำกัด คือ อาจทำให้อำนาจของ กกต. มากเกินไปขาดการถ่วงดุลในการทำงาน เพราะ กกต. มีอำนาจเบ็ดเสร็จทั้งจัดการเลือกตั้ง สืบสวน สอบสวน วินิจฉัยชี้ขาด และในกรณีที่ กกต. กระทำผิดเสียเอง อาจไม่สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนอาจมีปัญหาในเรื่องความเชื่อมั่นในการทำงานของ กกต. ทั้ง กกต.กลาง และ กกต.จังหวัด รวมถึง จนท. ของสำนักงาน กกต.

 ลดบทบาท กกต. เพื่อให้ กกต. สามารถทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว ส่วนการพิจารณาวินิจฉัย ให้เป็นหน้าที่ของศาล ข้อดี คือ ทำให้ กกต. สามารถทำงานในการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต และเที่ยงธรรม ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น เพราะ กกต. ต้องจัดการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ทำให้มีภาระงานมากอยู่แล้ว และเป็นการแบ่งแยกอำนาจ ป้องกันการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในองค์กรเดียว ข้อเสีย คือ เพิ่มภาระงานให้ศาล

 ให้มีศาลเลือกตั้งในการทำหน้าที่รับการอุทธรณ์คำวินิจฉัย ข้อดี คือ มีกระบวนการยุติธรรมที่น่าเชื่อถือและเป็นธรรมมากขึ้น เพราะเป็นการป้องกันการใช้อำนาจมิชอบของ กกต. ข้อจำกัด คือ ใช้เวลามาก และมีหลายขั้นตอน

 ให้ กกต. กำหนดรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีการตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด เช่น การพิมพ์โปสเตอร์หาเสียง สถานที่ในการปิดป้ายหาเสียง เป็นต้น ข้อดี คือ ทำให้เกิดการเท่าเทียมกันในการหาเสียง

 ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยมีปัญหาการจัดการเลือกตั้ง ให้ กกต. สามารถหารือกับฝ่ายบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาการเลือกตั้ง เช่น การเลื่อนวันเลือกตั้ง กำหนดวันเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากเหตุสุดวิสัย หรือมีการขัดขวางการเลือกตั้ง เป็นต้น ข้อดี คือ เพื่อให้มีการจัดการเลือกตั้งได้ ข้อจำกัด คือ ในกรณีที่มีความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง

ว่าจะดำเนินการอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม อาจมีการทำผิดกฎหมายโดยการขัดขวางการเลือกตั้ง

✚ ให้ กกต. ปปช. และรัฐสภา ร่วมกันจัดการฝึกอบรมให้นักการเมืองเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพิ่มพูนคุณธรรม จริยธรรมของการเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ

✚ ให้มีกลไกสร้างระบบคุ้มครองพยานและการรักษาความลับของผู้ร้องเรียน แจ้งเบาะแสการกระทำทุจริตการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในความปลอดภัยของตนเองหากมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

❑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ

❖ สภาพปัญหา

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อวินิจฉัยหรือถอดถอนออกจากตำแหน่ง รวมทั้งตรวจสอบการรายงานบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง เพื่อกำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากข้อมูลพบว่า ปปช. บางครั้งไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ขององค์กรเนื่องจากปริมาณคดีมีจำนวนมาก กระบวนการไต่สวนตามบทบาทหน้าที่ดำเนินการได้ช้า เพราะต้องใช้ความรอบคอบ และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย นอกจากนี้ ที่มาของคณะกรรมการได้จากคณะกรรมการสรรหา ที่ประกอบด้วยนักการเมือง ทำให้โอกาสถูกแทรกแซงโดยการเมืองมีสูงขัดกับหลักการสำคัญของความเป็นองค์กรอิสระ

❖ กรอบความเห็นร่วม

ประชาชนมีข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป ปปช. ครอบคลุมในเรื่อง โครงสร้าง และการทำบทบาทหน้าที่ของ ปปช.

➤ โครงสร้าง ปปช.

 คณะกรรมการสรรหา ปปช. ควรมีองค์ประกอบจากหลากหลายองค์กร โดยให้สัดส่วนของคณะกรรมการสรรหาจากนักการเมืองมีน้อยกว่าคณะกรรมการจากองค์กรอื่น หรือ องค์กรภาคเอกชน

 ปปช. ควรมีวาระที่สั้นลง การที่ ปปช. มีวาระการทำงาน 9 ปี ซึ่งเป็นวาระที่ยาวเกินไป ควรให้มีการกำหนดวาระสิ้นสุดที่สั้นลง โดยให้กรรมการสิ้นสุดวาระไม่พร้อมกัน

➤ บทบาทอำนาจหน้าที่ของ ปปช.

 ควรมีองค์กร ปปช. เฉพาะในส่วนของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้จำกัดจำนวนคดีความให้น้อยลง การดำเนินการสามารถทำได้รวดเร็วขึ้น ข้อดี คือ หากคดีทำได้รวดเร็วขึ้น การยับยั้งการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงจะทำได้เร็วขึ้น การป้องปรามจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

 การทำงานด้านป้องกันการทุจริตของ ปปช. เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญ แต่ไม่ควรให้งานด้านนี้มาเป็นอุปสรรคต่อการทำงานด้านการปราบปรามจนคดีล่าช้า และหมดอายุความ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และกระบวนการทำงานไม่ควรมีขั้นตอนที่มากเกินไป แต่ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้แสดงพยานหลักฐานและแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่

❑ การเมืองภาคพลเมือง

❖ สภาพปัญหา

ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและกระบวนการต่างๆ ในการกำหนดนโยบายของรัฐมากขึ้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ตลอดจนประชาชนมีการชุมนุมเรียกร้องเพื่อพิทักษ์สิทธิของตนมีมากขึ้น รวมถึงการมีความต้องการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในนโยบายหรือโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่กลไกในการมีส่วนร่วมยังไม่เปิดกว้าง ในขณะที่หน่วยงานของรัฐดูเหมือนจะเมินเฉยต่อการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าการเลือกตั้ง จากข้อมูลพบว่า หน่วยงานภาครัฐ และกระบวนการนโยบายไม่เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งด้านการประชาพิจารณ์ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และด้านตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง หรือรัฐบาล รวมทั้ง การรวมกลุ่มของภาคประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้มแข็งจึงทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองในการเสนอปัญหาได้

❖ กรอบความเห็นร่วม

ประชาชนมีข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการเมืองพลเมือง ครอบคลุมในเรื่องการเปิดกลไกภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง เสริมสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มภาคประชาชน

➤ การเปิดกลไกภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

✚ กำหนดให้มีองค์กร หรือหน่วยงาน ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยมีที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ/ตัวแทนจังหวัด/ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ

✚ หน่วยงานภาครัฐเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างแพร่หลาย และทั่วถึง เพื่อให้องค์กร และประชาชน มีศักยภาพมากขึ้น

✚ ส่งเสริมให้ตัวแทนประชาชนของภาคส่วนต่างๆ หรือองค์กรภาคประชาชน ในเขตเลือกตั้งทำหน้าที่รณรงค์เฝ้าระวัง และกำกับดูแล ตรวจสอบการเลือกตั้งให้สุจริตเที่ยงธรรม และโปร่งใส

✚ ควรให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและรัฐบาล ได้ง่ายขึ้น เช่น การเข้าชื่อถอดถอนคณะรัฐมนตรีควรมีใช้ 10,000 เสียง (ตามรัฐธรรมนูญปี 50 กำหนด 20,000 เสียง ประชาชนเห็นว่ามากเกินไป)

✚ การทำประชาพิจารณ์และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เช่น มีการเสนอ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างละเอียด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

✚ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน (empowerment) มุ่งให้ประชาชน ตระหนักรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของชีวิต และไม่รู้สึกละเลยแยกจากการเมือง เป็นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในมิติของการมุ่งเน้นความโปร่งใส การร่วมใช้อำนาจ และความพร้อมรับผิดชอบของรัฐ (accountability) ต่อประชาชน รวมทั้ง การมองว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นมีมิติทางการเมืองอยู่ในนั้นด้วย

✚ สร้างความเข้าใจในความเป็นพลเมือง (citizenship) คือการทำให้ประชาชน มีความรู้สึกส่วนตัวที่มีบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้สึกว่าตัวเอง

เป็นเจ้าของบ้านเมือง และเชื่อว่าตัวเองมีความสามารถที่จะดูแลรักษาบ้านเมืองได้ พลเมืองที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอจะมีความสามารถในการเชื่อมโยงความต้องการของตนเองเข้ากับนโยบายสาธารณะต่างๆ ได้

 เสริมสร้างความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อให้ประชาชนมีสำนึกความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง

เสริมสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มภาคประชาชน

 ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการรวมกลุ่ม และการดำเนินกิจกรรมของประชาชน รวมทั้งการออกกฎหมายรองรับการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เพื่อให้การรวมกลุ่มของประชาชนมีความชอบธรรม และไม่ผิดกฎหมาย

 ควรมีการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ระบอบประชาธิปไตย สิทธิ บทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ อย่างทั่วถึง โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้การรวมกลุ่มของประชาชนมีความถูกต้อง และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

 ควรมีการหนุนเสริมพลังการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการออกกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อกำหนดหลักการพื้นฐาน กลไก และแนวทางการดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

 กลุ่มควรมีอิสระในการดำเนินงาน และสมาชิกภายในกลุ่มควรมีการตรวจสอบกันเอง รวมทั้งผู้นำของประชาชนต้องได้รับการตรวจจากสมาชิก เพื่อมิให้ผู้นำบางคนแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ

 ภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ทั้งในส่วนรับทราบข้อมูล ข่าวสาร ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมดำเนินงาน และร่วมตัดสินใจ ในเรื่อง การกำหนดนโยบายสาธารณะ การอนุมัติธุรกิจขนาดใหญ่ที่จะไปดำเนินการในชุมชนและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่อง การทำสัญญาระหว่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอำนาจ อธิปไตยของชาติ เป็นต้น

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ